

URME GRĂNICEREȘTI ÎN ȚARA OLTULUI (I)

Alexandru BUCUR¹

BORDER TRACKS IN THE COUNTRY OF OLT (I)

ABSTRACT

Following our research, carried out over several years, in order to clarify some issues related to the 16th Border Guard Regiment, from Orlat, but also to the education in the Border Reunion Schools, we discovered that in Olt Country (also called Făgăraș Country), some traces have been preserved (churches, tombs, monuments etc.) that recall the period when some of the localities in the area were (partially or totally) militarized. At the same time, some of the school buildings in which several teachers from the area bordered the important activity of educating the children of the former border guards were preserved. I also discovered the tomb of some of them. In this first material we will present the traces from Lisa, Pojorta, Scoreiu, Racovița and Recea localities.

Keywords: Lisa, Pojorta, Scoreiu, Racovița, Recea, border guard, church, school, tomb.

În urma cercetărilor noastre, realizate în decursul mai multor ani, pentru a clarifica unele probleme legate de „Regimentul 16 Grăniceri”, de la Orlat, dar și de învățământul din „Școlile de Reuniune Grănicerească”, am descoperit că în Țara Oltului (numită și Țara Făgărașului) s-au mai păstrat unele urme (biserici, morminte, monumente etc.) care amintesc de perioada în care o parte dintre localitățile zonei au fost (parțial sau total) militarizate. Totodată, s-au păstrat și o parte din edificiile școlare în care și-au desfășurat importanta activitate de educare a copiilor foștilor grăniceri mai mulți învățători din zonă. La câțiva dintre aceștia le-am descoperit și mormintele. În acest studiu vom prezenta urmele grănicerești din localitățile Lisa, Pojorta, Scoreiu, Racovița și Recea.

Perioada „Regimentului 16 Grăniceri” (1762-1851). La 12 aprilie 1762, împărăteasa Maria Tereza a aprobat înființarea graniței militare transilvane, numindu-l pe generalul Adolf Nikolaus von Buccow comisar pentru realizarea acesteia. „Miliția grănicerească” urma să fie compusă din două regimente românești de infanterie, două regimente secuiești de infanterie, un regiment românesc de dragoni și unul secuiesc de husari, dispusă din Bucovina până în Banat. În anul 1764, după terminarea lucrărilor de constituire a „Regimentului 2 de graniță român”, cu sediul la Năsăud, s-a trecut la înființarea „Regimentului 1 grăniceresc român”. Prin patentă împărătească, întregul teritoriu supus militarizării a fost declarat liber, viitorii grăniceri urmând a fi scoși din starea de iobăgie și scutiți de toate dările. Pentru constituirea regimentului au fost militarizate mai multe sate din comitatul Hunedoara, scaunul Orăștie, scaunul Sibiu, Țara Oltului și Țara Bârsei. În anul 1773 se aflau arondate la Regimentul 1 românesc de graniță 84 de localități, pentru ca în anul 1777 să rămână

¹ Col. (r.), doctor în istorie, Sibiu; e-mail: albuur61@gmail.com.

82. Dintre acestea, 43 erau din Țara Oltului, organizate în șase companii. De aceea, regimentul era cunoscut și ca „al oltenilor”².

La data desființării regimentului, realizată pe baza decretului împărătesc din 22 ianuarie 1851 – pus în aplicare în 1 aprilie același an –, sediile (garnizoanele) companiilor și compunerea celor situate în Țara Oltului era următoarea: *Compania a VII-a*, la Racovița, cu localitățile: Porumbacu de Jos, Porumbacu de Sus și Scoreiu, toate din actualul județ Sibiu; *Compania a VIII-a*, la Viștea de Jos, din actualul județ Brașov, cu localitățile: Arpașu de Jos și Arpașu de Sus (ambele din actualul județ Sibiu), Drăguș, Olteț (fost Beșimbac), Ucea de Jos, Ucea de Sus și Viștea de Sus, din actualul județ Brașov; *Compania a IX-a*, la Lisa, cu localitățile: Breaza, Dejani, Dridif, Gura Văii (fost Netotu), Ludișor, Luța, Pojorta, Recea (fost Vaida-Recea și Teleki-Recea), Voila, Voivodenii Mari și Voivodenii Mici), toate din actualul județ Brașov; *Compania a X-a*, la Mărgineni, cu localitățile: Berivoi (fost Berivoii Mari și Berivoii Mici), Copăcel, Hârseni, Hurez, Iași, Ileni, Râușor, Săsciori, Săvăstreni și Sebeș, toate din actualul județ Brașov; *Compania a XI-a*, la Ohaba, cu localitățile: Bucium, Șinca Veche și Vad, toate din actualul județ Brașov; *Compania a XII-a*, la Dumbrăvița (fost Țânțari), împreună cu localitatea Tohanu Vechi, ambele din actualul județ Brașov³.

Perioada „Școlilor de Reuniune Grănicerească” (1871-1921). După desființarea regimentului român, învățământul din fostele școli de grăniceri a devenit confesional, dar de slabă calitate. Un grup de foști ofițeri din regiment, acum pensionari, a demarat acțiunea de transformare a „Fondului de montură” în „Fond școlar”, destinat susținerii și înființării de noi școli pe teritoriul fostului regiment orlățean. Prin decretul împărătesc din 27 august 1861, Fondul de montură al fostului Regiment 1 grăniceresc a fost transformat în Fond școlar. Apoi s-a solicitat Guvernului aprobarea organizării unei conferințe generale la care să participe câte doi reprezentanți din partea fiecărei foste companii, dar și din partea fostei aripi a husarilor din Dejani. Conferința s-a desfășurat în cancelaria ASTREI, în perioada 22-24 aprilie 1863. Până la cea de a III-a conferință a reprezentanței generale, care s-a desfășurat în perioada 26 februarie-1 martie 1870, la Sibiu, sub președinția lui David Urs, s-au reglementat mai multe probleme referitoare la învățământul din fostele localități ale regimentului. Pe lângă aprobarea modificărilor efectuate în Statute, în concordanță cu cererile Ministerului Cultelor și Instrucțiunii Publice, s-a hotărât ca David Urs și Constantin Stejar să înainteze autorităților o nouă cerere privitoare la obținerea în administrare proprie a Fondului școlar. Rezultatul demersurilor celor doi foști ofițeri a fost adus la cunoștința delegaților participanți la a IV-a conferință a reprezentanței generale, desfășurată între 8-11 mai 1871. S-a anunțat faptul că Statutele, cu mici modificări, au fost aprobate de împăratul Franz Iosef prin rescriptul împărătesc din 10 martie

² Carol Gölner, *Regimentele grănicerești din Transilvania, 1764-1851*, București, Editura Militară, 1973, p. 56; Ernst Wagner, *Historisch-statistisches Ortsnamenbuch für Siebenbürgen*, Wien, Böhlau Verlag, 1977, p. 412-413.

³ Arhiva Alexandru Bucur, *Muster=Liste*, 1777 (copie), filele 24-25; Joseph Heinrich Benigni, *Statistische Skizze der Siebenbürgische Militärgrenze*, Hermannstadt, 1816, p. 20, 157-181; Al. Bucur, Cornel Lupea, *Ofițerii români din Regimentul 1 grăniceresc român de la Orlat*, Sibiu, Editura Etape, 2002, p. 14-15.

1871. Acest document a fost trimis Comitetului cu scrisoarea nr. 5.530 din 16 martie 1871⁴. Astfel, s-au înființat 21 de școli. În Țara Oltului au fost următoarele 11 localități care dispuneau de școli în care copiii foștilor grăniceri aveau învățământ gratuit: Copăcel, Dumbrăvița, Lisa, Mărgineni, Ohaba, Racovița, Recea, Scoreiu, Tohanu Vechi, Viștea de Jos și Voila⁵.

În continuare, vom prezenta urmele grănicerești pe localități, în ordine alfabetică.

Dumbrăvița (fostă Țânțari). În cimitirul situat lângă biserica cu hramurile „Sfântul Nicolae” și „Sfânta Cuvioasă Paraschiva” (construită în anul 1865, de ortodocși), există mormântul preotului și învățătorului Ioan Gavrilesco (1862-1921) (Fig. 1-2). Acesta a predat la Școala de Reuniune Grănicerească din localitate în perioada 1884-1891. A fost căsătorit cu Ana (1873-1942)⁶. A păstorit în localitate începând cu anul 1891 până la sfârșitul vieții⁷.

Lisa. Pe peretele estic al bisericii cu hramul „Adormirea Maicii Domnului” (construită în anul 1890, de greco-catolici), a fost încastrat un fragment al unei lespezi de mormânt (Fig. 3), pe care este dăltuită o cruce flancată cu lauri, sub ea fiind următorul text fragmentar: „KINDER/DES/HAUPTMAN IOHAN/UND/AMALIA RADIVOIEVICS GEBORNE VON/ITTUL/MICHAEL DEN XI^{ten} FEBRUAR 1821 GEBOHREN UND GESTOR[BEN]/TEOFILA DEN VI^{ten} MAY 1822 GEBOHREN UND DEN XXX” („Copiii/căpitanului Ioan/și/Amalia Radivoievics născută/Ittul./Michael s-a născut și a murit pe 11 februarie 1821./Teofila s-a născut pe 4 mai 1822 și [a murit pe] 30”)⁸.

⁴ Serviciul Județean Sibiu al Arhivelor Naționale (în continuare, SJSbAN), Fondul *Școli grănicerești* (în continuare, FSG), document (în continuare, D.) 95/1 martie 1873; *Raport la adunarea generală din 1921*.

⁵ Al. Bucur, *Școlile grănicerești de pe teritoriul fostului regiment de la Orlat (1871-1921)*, Sibiu, Editura Salgo, 2010, pass.

⁶ Inscriptii de pe monumentul funerar. Al. Bucur, *Școlile grănicerești de pe teritoriul fostului regiment de la Orlat (1871-1921)* (în continuare, *Școlile*), Colecția Teze de doctorat, Brăila, Editura Sfântul Ierarh Nicolae, 2014, p. 43, 138, 228.

⁷ *Șematismul bisericei ortodocse-orientale române din Ungaria și Transilvania* (în continuare, *Șematism ort.*) pe anul 1891, Sibiu, Tipariul tipografiei arhidiecezane, p. 20; *Șematism ort.* 1892-1897, p. 20; *Șematism ort.* 1904, p. 25; *Șematism ort.* 1919, p. 24; *Șematismul bisericei ortodoxe române din Transilvania, Bănat și părțile anexate din Ungaria* (în continuare, *Șematism ort.*) pe anul 1920, Sibiu, Tipariul tipografiei arhidiecezane, 1920, p. 19; *Șematism ort.* 1921, p. 13.

⁸ Radivojevich Johann a activat în Regimentul 16 Grăniceri (1 Grăniceresc Român de la Orlat), în perioada 1817-1831. Soția sa era fiica maiorului Ittu Mihai (Ittul Edler von Szalaspataka Michael=Ittul nobil de Sălașu de Sus, jud. Hunedoara). Ittu Mihai a activat în ambele regimente grănicerești românești, la Orlat între 1817-4 martie 1825. Vezi: Gustav Amon von Treuenfest, *Geschichte des k.u.k. Infanterie-Regimentes Nr. 46 Feldzeugmeister Géza Fhr. Fejervary de Komlós-Kerestess. 1762 bis 1850 erstes Siebenbürger Romanen-Grenz-Infanterie-Regiment Nr. 16* (în continuare, *Geschichte 16*), Verlag des Regiments. – Wien, Druk von Rudolf Brzezowsky & Söhne, 1890, p. 292, 344, 383, 393, 435, *Anhang*, p. XVI-XXI; Al. Bucur, C. Lupea, *op. cit.*, p. 42.

În localitate s-a păstrat vechiul local al Școlii de Reuniune Grănicerească, construit în anul 1839 și modificat între anii 1898-1902 (Fig. 4). Modernizarea școlii a fost realizată de întreprinzătorul I. Wonner, din Cârța, jud. Sibiu, darea în folosință efectuându-se abia în 13 decembrie 1903. Costul modernizării școlii s-a ridicat la suma de 7.348 coroane⁹.

În cimitirul bisericii cu hramul „Adormirea Maicii Domnului” este mormântul preotului și învățătorului Iosif B. Cațaveiu, care a predat la școala din localitate în perioada 1878-1900 (Fig. 5-6). A fost căsătorit cu Varvara (d. 1919). Iosif a „răposat ca martir în temnița maghiară din Cluj la 14 ianuarie 1918”¹⁰.

În cimitirul celei de-a doua biserici (construită de ortodocși între 1889-1890), cu hramul „Sfântul Gheorghe”, există mormântul învățătoarei Ludovica Micu (1879-1947), care a predat la școala locală între anii 1899-1914 (Fig. 7-8). A fost căsătorită cu Alexandru Cismașiu (1875-1943)¹¹.

Pojorta. În cimitirul situat lângă biserica (fostă greco-catolică, construită în anul 1904), cu hramul „Sfântul Nicolae”, se păstrează încă mormântul căpitanului Mihai Poparadu (1827-30 octombrie 1898), căsătorit cu veștemeanca Ana Dordea (Fig. 9-10). A activat în Regimentul de la Orlat în perioada 1847-1851. Apoi în continuatorul acestuia, Regimentul 46 Infanterie, între 1851 și 1 august 1860. S-a evidențiat, ca plutonier, în luptele din Transilvania în 1849 (mai ales la atacul de la Alma Vii, condus de locotenentul-major Chicoș Ștefan), motiv pentru care a fost decorat cu „Medalia pentru vitejie”, de argint, clasa I, la data de 28 august 1849. După pensionare, ca și alți foști ofițeri ai regimentului, a participat la Conferințele de la Sibiu din 1861 și 1863, ca delegat al Companiei a IX-a, activând mai apoi pe tărâmul Școlilor de Reuniune Grănicerească¹².

Tot în acel cimitir, există două morminte ale unor învățători din Școlile de Reuniune Grănicerească. Primul este mormântul învățătorului Dionisie Trâmbițaș (1857-1881), pedagog de Blaj (Fig. 11), care a profesat la Școlile de Reuniune Grănicerească din: Lisa, în perioada 1875-1876; Vaida-Recea, Pojorta (1878-1880). A predat și la școala din Săvăstreni în perioada 1889-1890. A fost căsătorit cu Genoveva (1858-1912)¹³.

Al doilea este mormântul învățătorului Matei Grecu (1859-1921), care a predat la Școala de Reuniune Grănicerească din localitate, fiind menționat ca și

⁹ SJSbAN, FSG: D. 78 și 79/1902; D. 60/7 noiembrie 1903.

¹⁰ Constantin Stan, *Școala poporană din Făgăraș și depe Târnave*, vol. I, *Făgărașul*, Sibiu, Tiparul Institutului de Arte Grafice „Dacia Traiană”, 1928, p. 295; Inscriptii de pe monumentul funerar; Al. Bucur, *op. cit.*, p. 120, 230.

¹¹ *Șematismul veneratului cleru al archidiecesei metropolitane greco-catolice romane de Alba-Iulia si Făgăraș pre anul Domnului 1900 de la Sânta Unire 200* (în continuare, *Șematism* 1900), Blaș, Tipografia Seminarului Archidieceșan, p. 629; C. Stan, *op. cit.*, p. 295; Inscriptii de pe monumentul funerar; Al. Bucur, *op. cit.*, p. 120, 227.

¹² G.A. von Treuenfest, *op. cit.*, p. 344, 383, 393, 435, *Anhang*, p. XXIX-XXXVI; SJSbAN, FSG, *Protocoalele ședințelor naționale*; Al. Bucur, C. Lupea, *op. cit.*, p. 59; Al. Bucur, *op. cit.*, p. 18.

¹³ C. Stan, *op. cit.*, p. 348, 388; Inscriptii de pe monumentul funerar; Al. Bucur, *op. cit.*, p. 120, 140, 234.

„cantor-docente” (Fig. 12-13): 1876-1878; 1881-1909. A fost căsătorit cu Maria (1886-1917). Era absolvent al Școlii Normale din Blaj. În anul 1909, autoritățile maghiare l-au pensionat forțat, din cauza necunoașterii limbii maghiare¹⁴.

Racovița. Școala de Reuniune Grănicerească a fost edificată în anul 1904, cu 36.200 coroane. În impozantul local se desfășoară educarea și formarea tinerelor vlăstare racovicene și azi (Fig. 14)¹⁵.

În micul cimitir din curtea bisericii (construită de greco-catolici, între 1887-1890), cu hramul „Sfânta Treime”, se păstrează trei morminte ale familiei Florianu. Primul este al preotului, protopopului onorar și învățătorului Petru Florianu (1828-1895), ctitor al școlii confesionale și director (1851-1871), ctitor al bisericii din Racovița (Fig. 15-16). S-a născut la Biertan și a fost hirotonit în anul 1855. A urmat studii teologice la Blaj și a fost căsătorit cu Ana Mihălțan. A deținut și funcția de președinte al Eforiei locale¹⁶. Al doilea mormânt este al preotului și protopopului Valeriu Florianu (1864-1946), cel care s-a implicat în lupta pentru „Munții Revendicați” ai grănicerilor și a catehizat elevii școlii (Fig. 17-18). A fost învățător între anii 1891-1897, fiind absolvent al Academiei Teologice din Blaj¹⁷. Al treilea mormânt aparține profesorului Liviu Florianu (1893-1973) (Fig. 19-20). A fost ultimul secretar al Comitetului Administrativ al Fondului Școlar Grăniceresc (1928-1948) și a păstrat arhiva acestuia. Între anii 1923-1938 a fost directorul Școlii Inferioare de Arte și Meserii din Racovița, iar începând din anul 1931 și până în 1935 a funcționat ca profesor de desen și caligrafie la Liceul „Gheorghe Lazăr” din Sibiu, perioadă în care a activat și în calitate de conferențiar sătesc al ASTREI¹⁸.

În cimitirul localității, situat la extremitatea de vest a acesteia, există mormântul învățătorilor Nicolae Doican (1869-1942) și Mihail Ogrea (1885-1934) (Fig. 21-23). Primul a predat la Școlile de Reuniune Grănicerească din Veștem și Racovița (1891-1910). A fost căsătorit cu Ana Săbăduș (1878-1954)¹⁹. Mihail Ogrea a predat la Școala de Reuniune Grănicerească din Racovița în perioada 1906-1921, unde a fost și director, apoi în continuatoarea acesteia, până în anul 1929. În perioada 1929-1931 a fost numit revizor școlar în județul Trei Scaune. A fost căsătorit cu Ana Doican (1894-1933), fiica lui Nicolae²⁰.

Recea (fostă Vaida-Recea). Biserica cu hramul „Buna Vestire” a fost construită de greco-catolici între anii 1848-1858 (Fig. 24)²¹. În partea de est a cimitirului încă se mai păstrează două monumente funerare, afectate de trecerea timpului, ale

¹⁴ *Șematism* 1880, p. 259; *Șematism* 1900, p. 633; *Șematism* 1906, p. 301; C. Stan, *op. cit.*, p. 348, 349; Inscricții de pe monumentul funerar; Al. Bucur, *op. cit.*, p. 125, 229.

¹⁵ C. Lupea, *Racovița. Monografia unei străvechi așezări sibiene* (în continuare, *Racovița*), vol. II, mss. dactilografiat, Victoria, 1980, p. 406-407; Al. Bucur, *op. cit.*, p. 127.

¹⁶ *Șematism* 1871, p. 258, 288; Al. Bucur, *Intelectualii familiei Florianu, din localitatea Racovița (jud. Sibiu)*, în „Misiunea”, VIII, nr. 1 (8), 2021, p. 118.

¹⁷ *Șematism* 1900, p. 557; Al. Bucur, *op. cit.*, p. 119.

¹⁸ Al. Bucur, *op. cit.*, p. 120-121.

¹⁹ *Șematism* 1900, p. 567; Al. Bucur, *Școlile*, p. 128, 143, 228.

²⁰ C. Lupea, *Racovița*, vol. II, p. 530-533; Al. Bucur, *op. cit.*, p. 29, 128, 129, 231.

²¹ *Șematism* 1900, p. 623.

unor grăniceri. Primul este al lui David Ionașcu Receanu (1771-1868). Al doilea este al lui George Boeriu (1830-1934), „sergent la vânători și notariu cercual” (Fig. 25-26)²².

În localitate se păstrează casa în care s-a născut și a locuit, spre sfârșitul vieții, cel mai valoros fiu al satului, generalul de Corp de Armată Ioan Boeriu (Fig. 27-28).

În cimitirul bisericii există încă două morminte ale unor componenți ai Comitetului Administrativ al Fondului Școlar Grăniceresc. Primul este al generalului de Corp de Armată Ioan Boeriu (1859-1849), președinte al Comitetului în perioadele 1921-1922 și 1939-1940 (Fig. 29-30)²³. Al doilea îi aparține locotenentului major („locotenent sup[erior]”) Ioan Florea (d. la 67 ani), membru în Eforia școlară din Recea (Fig. 31). A activat în Regimentul 11 Husari și Regimentul 6 Infanterie. Era decorat cu Crucea „Meritul Militar”²⁴.

Tot în acel cimitir se află încă trei morminte ale unor învățători. Primul este mormântul învățătorului Navin Lungociu (Fig. 32), care a predat la Școlile de Reuniune Grănicerească din Lisa, între 1893-1900, și Recea, în perioada 1900-1904²⁵. Al doilea este mormântul preotului, protopopului și învățătorului Maximilian Recean (1850-1913), care a catehizat elevii școlii locale și a fost membru al Comitetului Administrativ (Fig. 33-34). S-a numărat printre cei care în anul 1900 au protestat împotriva statificării Școlilor de Reuniune Grănicerească. A fost căsătorit cu Eugenia (1862-1903)²⁶. Al treilea este al învățătorului Valeriu Receanu (1878-1924), care a predat la Școlile de Reuniune Grănicerească din Cugir, între 1889-1903, și Recea, între 1903-1921 (Fig. 35-36). A continuat să predea la Recea până în anul 1924, o perioadă fiind și director al școlii. A fost căsătorit cu Valeria Crișan (1880-1965)²⁷.

În cimitirul bisericii cu hramul „Sfinții Împărați Constantin și Elena”, construită de ortodocși în perioada 1914-1918, se găsește mormântul preotului și învățătorului Dumitru Martin (1897-1977), care a păstorit localitatea și a demarat lucrările de edificare a lăcașului de cult (Fig. 37-38). A predat la Școala de Reuniune Grănicerească din Recea între 1917-1918. A fost căsătorit cu Victoria Fulicea (1897-?)²⁸.

²² Inscriptii de pe monumentele funerare.

²³ Al. Bucur, *Activitatea generalului Ioan Boeriu în perioada noiembrie 1918-februarie 1921*, în „Acta Terrae Fogarasiensis”, VIII, Făgăraș, Editura Negru Vodă, 2019, p. 252-267; Idem, *Școlile*, p. 13, 41, 156, 226.

²⁴ *Militär-schematismus des österreichischen Kaiserthumes* (în continuare, *MS*) für 1858, Wien, Aus der k.k. hof- und Staatsdruckerei. März-April 1850, p. 412; *MS* 1851, p. 165; *MS* 1852, p. 184; *MS* 1853, p. 179; *MS* 1854-1855, p. 181; *MS* 1856, p. 177; Al. Bucur, *op. cit.*, p. 18, 95, 138, 228.

²⁵ *Șematism* 1900, p. 623; *Șematism* 1911, p. 244; Inscriptie de pe monumentul funerar; Al. Bucur, *op. cit.*, p. 120, 140, 229.

²⁶ *Șematism* 1900, p. 623; Inscriptii de pe monumentul funerar; C. Lupea, *Contribuții la istoria învățământului elementar din Transilvania. Școlile grănicerești (1871-1921)*, mss. dactilografiat, Victoria, 1983, p. 81, 82.

²⁷ *Șematism* 1906, p. 295; *Șematism* 1911, p. 245; SJSbAN, *FSG*, D. 10 din 1917; C. Stan, *op. cit.*, p. 472; Inscriptii de pe monumentul funerar; C. Lupea, *Racovița*, vol. II, p. 530-533; Al. Bucur, *op. cit.*, p. 112, 140, 232.

²⁸ *Șematism ort.*: 1896-1902, p. 60; 1903-1912, p. 68; 1913, p. 69; 1914-1916, p. 73; Inscriptii de pe monumentul funerar; Al. Bucur, *op. cit.*, p. 140, 229.

Scoreiu. În localitate încă se mai păstrează clădirea Școlii de Reuniune Grănicerească, construită în anul 1875 (Fig. 39), în cinci luni (prin efortul locuitorilor), de veștemeanul Gheorghe Ogorean, Comitetul contribuind cu doar 2.328 florini²⁹.

În cimitirul localității există mormântul învățătorului Candit Vulcu (1880-1957), localnic, care a predat la Școala de Reuniune Grănicerească din sat în perioada 1910-1921, apoi la continuatoarea ei, până după anul 1928, devenind director al acesteia (Fig. 40-41). A absolvit, la Blaj, Școala Normală și liceul. A fost căsătorit cu Maria David (1889-?)³⁰.

Lista ilustrațiilor:

Fig. 1-2 – Monumentul funerar al preotului și învățătorului Ioan Gavrilesco, Dumbrăvița. Foto autor (în continuare, FA), 20 iunie 2021.

Fig. 3 – Fragment din lespedea monumentului funerar al copiilor căpitanului Johann Radivojevich, Lisa (FA, 21 martie 2021).

Fig. 4 – Clădirea vechii Școli de Reuniune Grănicerească din Lisa (FA, 21 august 2013).

Fig. 5 – Monumentul funerar al învățătorului și preotului Iosif B. Cațaveiu, Lisa (FA, 21 martie 2021).

Fig. 6 – Semnătura învățătorului și preotului Iosif B. Cațaveiu (SJSbAN, FSG, D. 82 din 1902).

Fig. 7 – Monumentul funerar al învățătoarei Ludovica Micu-Cismașiu, Lisa (FA, 21 martie 2021).

Fig. 8 – Portretul învățătoarei Ludovica Micu-Cismașiu (Al. Bucur, *Școlile*, p. 210).

Fig. 9 – Monumentul funerar al căpitanului Mihai Poparadu, Pojorta (FA, 21 martie 2021).

Fig. 10 – Semnătura căpitanului Mihai Poparadu (SJSbAN, FSG, *Protocol* din 1863).

Fig. 11 – Monumentul funerar al învățătorului Dionisie Trâmbițaș, Pojorta (FA, 21 martie 2021).

Fig. 12-13 – Monumentul funerar al învățătorului Matei Grecu, Pojorta (FA, 21 martie 2021).

Fig. 14 – Clădirea Școlii de Reuniune Grănicerească din Racovița (FA, 5 decembrie 2013).

Fig. 15 – Monumentul funerar al preotului, învățătorului și directorului Petru Florianu, Racovița (FA, 8 mai 2021).

Fig. 16 – Portretul preotului Petru Florianu (Al. Bucur, *op. cit.*, p. 213).

Fig. 17-18 – Monumentul funerar al preotului și protopopului Valeriu Florianu, Racovița (FA, 8 mai 2021).

²⁹ SJSbAN, FSG: D. 615/5 august 1875; *Protocolul ședinței comitetului din 6 august 1875*; Al. Bucur, *op. cit.*, p. 130-131.

³⁰ SJSbAN, FSG, D. 8 din 1917; C. Stan, *op. cit.*, p. 430; Inscripții de pe monumentul funerar; Al. Bucur, *op. cit.*, p. 132, 234.

Fig. 19 – Monumentul funerar al profesorului Liviu Florianu, Racovița (FA, 8 mai 2021).

Fig. 20 – Portretul profesorului Liviu Florianu (Al. Bucur, *op. cit.*, p. 220).

Fig. 21-23 – Monumentul funerar al învățătorilor Nicolae Doican și Mihail Ogorean, Racovița (FA, 8 mai 2021).

Fig. 24 – Biserica „Buna Vestire”, Recea (FA, 21 martie 2021).

Fig. 25 – Monumentul funerar al grănicerului David Ionașcu Receanu, Recea (FA, 25 martie 2019).

Fig. 26 – Monumentul funerar al sergentului și notarului George Boeriu, Recea (FA, 25 martie 2019).

Fig. 27-28 – Casa în care s-a născut și a locuit în ultima parte a vieții generalul Ioan Boeriu, Recea (FA, 20 septembrie 2019).

Fig. 29 – Monumentul funerar al generalului de Corp de Armată Ioan Boieriu, Recea (FA, 20 septembrie 2019).

Fig. 30 – Portretul generalului Ioan Boeriu din perioada în care a fost președinte al Comitetului Administrativ al Fondului Școlar Grăniceresc (Al. Bucur, *op. cit.*, p. 217).

Fig. 31 – Monumentul funerar al locotenentului major Ioan Florea, Recea (FA, 20 septembrie 2019).

Fig. 32 – Monumentul funerar al învățătorului Navin Lungociu, Recea (FA, 21 martie 2021).

Fig. 33 – Monumentul funerar al preotului Maximilian Receanu, Recea (FA, 20 septembrie 2019).

Fig. 34 – Portretul preotului Maximilian Receanu (Al. Bucur, *op. cit.*, p. 221).

Fig. 35 – Monumentul funerar al învățătorului Valeriu Receanu, Recea (FA, 21 martie 2021).

Fig. 36 – Portretul învățătorului Valeriu Receanu, participant la Primul Război Mondial (Al. Bucur, *op. cit.*, p. 209).

Fig. 37-38 – Monumentul funerar al învățătorului Dumitru Martin, Recea (FA, 21 martie 2021).

Fig. 39 – Vechea Școală de Reuniune Grănicerească din Scoreiu (FA, 1 noiembrie 2019).

Fig. 40 – Monumentul funerar al învățătorului Candit Vulcu, Scoreiu (FA, 1 noiembrie 2019).

Fig. 41 – Portretul învățătorului Candit Vulcu (Al. Bucur, *op. cit.*, p. 214).

Fig. 1

Fig. 2

Fig. 3

Fig. 4

Fig. 5

Fig. 6

Fig. 7

Fig. 8

Fig. 9

Michael Toparache
c. c. Capitan in pensie

Fig. 10

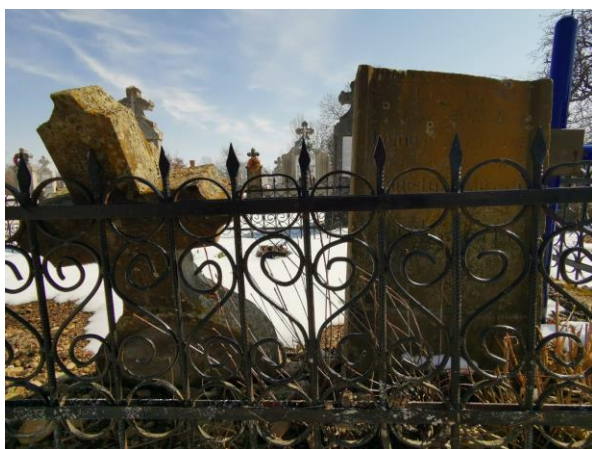

Fig. 11

Fig. 12

Fig. 13

Fig. 14

Fig. 15

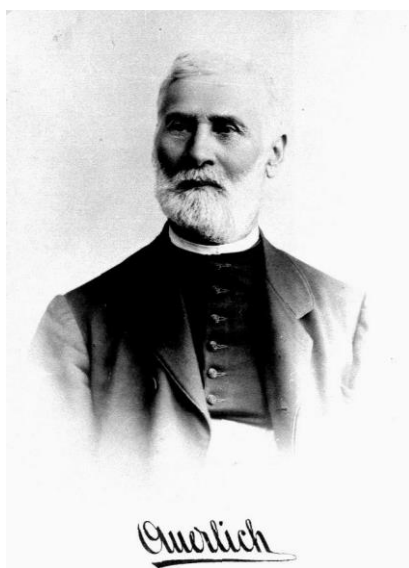

Fig. 16

Fig. 17

Fig. 18

Fig. 19

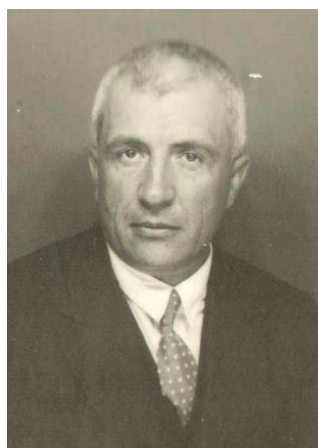

Fig. 20

Fig. 21

Fig. 22

Fig. 23

Fig. 24

Fig. 25

Fig. 26

Fig. 27

Fig. 28

Fig. 29

Fig. 30

Fig. 31

Fig. 32

Fig. 33

Fig. 34

Fig. 35

Fig. 36

Fig. 37

Fig. 38

Fig. 39

Fig. 40

Fig. 41